ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ ਰਾਏ

ਬਨਾਮ

ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਏ.ਐਨ.ਆਰ.

(2021 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 472)

ਮਈ 07, 2021

[ਐਨ.ਵੀ. ਰਮਨਾ, ਸੀਜੇਆਈ, ਸੂਰਿਆ ਕਾਂਤ ਅਤੇ

ਅਨਿਰੁਧ ਬੋਸ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 - ਧਾਰਾ 397 - ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ - ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਰੀਸਰਫੇਸਿੰਗ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 397 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 504 ਅਤੇ 506 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਕੇਸ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 1988 (ਪੋਕਾ) ਤਹਿਤ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਾਬੰਦੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ - ਦੂਜਾ, ਏਸ਼ੀਅਨ ਰੀਸਰਫੇਸਿੰਗ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪਰਾਧਕ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੈਂਡਿੰਗ ਅਤੇ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ, ਮਧੂ ਲਿਮਏ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਵਾਰਤਾਕਾਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅੰਤਮ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 397 (2) ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਨਿਆਂ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ 'ਬਰੀ' ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ - ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 504 ਅਤੇ 506 ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ।

ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ - ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ - ਇਸ ਦਾ ਦਾਇਰਾ - ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ - ਫਿਰ ਵੀ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਸਾਧਾਰਣ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਗੰਭੀਰ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ - ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ - ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਆਯੋਜਿਤ : 1.1. ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਰੀਸਰਫੇਸਿੰਗ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਕੋਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਕਤ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਤੱਥ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ, 1988 (ਪੋਕਾ) ਤਹਿਤ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੋਕਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਾਬੰਦੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਏਸ਼ੀਅਨ ਰੀਸਰਫੇਸਿੰਗ ਦੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਡੀ ਅਪਰਾਧਕ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੈਂਡਿੰਗ ਅਤੇ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਮਧੂ ਲਿਮਯੇ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ। [ਪੈਰਾ 13] [149-ਜੀ-ਐਚ; 150- ਏ-ਬੀ]

1.2. ਮਧੂ ਲਿਮਯੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਵਾਰਤਾਕਾਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅੰਤਿਮ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 397 (2) ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਚੇਤਾਵਨੀ ਵਜੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ.

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਸਾਧਾਰਣ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਗੰਭੀਰ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਰ ਕਥਿਤ ਸਮੱਗਰੀ ਕਿਸੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕੇ। [ਪੈਰਾ 15] [151- ਬੀ-ਈ]

2. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਡਿਸਚਾਰਜ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰਫ ਡਾਕਘਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸ਼ੱਕੀ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਆਧਾਰ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਆਦਿ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਵੇਕ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 16] [151- ਈ-ਐੱਫ]

3. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ 'ਬਰੀ' ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ। [ਪੈਰਾ 18] [151- ਜੀ-ਐਚ; 152- ਏ-ਬੀ]

> *ਮਧੂ ਲਿਮਏ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ* **(1977) 4 ਐਸਸੀਸੀ 551: [1978] 1 ਐਸਸੀਆਰ 749 ਅਤੇ** *ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਕੁਮਾਰ ਸਮਾਲ* **(1979) 3 ਐਸਸੀਸੀ 4: [1979] 2 ਐਸਸੀਆਰ 229 - ਭਰੋਸੇਯੋਗ।**
>
> *ਏਸ਼ੀਅਨ ਰੀਸਰਫੇਸਿੰਗ ਆਫ ਰੋਡ ਏਜੰਸੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ* **(2018) 16 ਐਸਸੀਸੀ 299: [2018] 2 ਐਸਸੀਆਰ 1045 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ.**

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

[1978] 1 ਐਸ ਸੀਆਰ 749	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 13
[2018] 2 ਐਸ ਸੀਆਰ 1045	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 8
[1979] 2 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 229	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 16

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2021 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 472

ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 28.11.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ 2014 ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਨੁਕਸਦਾਰ ਨੰਬਰ 325 ਵਿੱਚ।

ਦੀਪਕ ਨਾਰਗੋਲਕਰ, ਸਰ ਏਡੀਵੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦਿਵਿਆ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸ਼ਾਂਤਨੂ ਸਾਗਰ, ਏ.ਡੀ.ਵੀ. ਬਿਨੈਕਾਰ ਲਈ।

ਐਸ.ਆਰ. ਸਿੰਘ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਅੰਕੁਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਐਡਵੋਕੇਟ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ?

ਸੂਰਿਆ ਕਾਂਤ, ਜੇ,

1.ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਇਹ ਅਪੀਲ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 28.11.2018 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਤ ਕਬੀਰ ਨਗਰ ਦੇ ਚੀਫ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ 13.03.2014 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਾਵਲੀ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 504 ਅਤੇ 506 ਤਹਿਤ ਐਨਸੀਆਰ ਨੰਬਰ 120/2012 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

3. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਹਵਾਲਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 (ਕੁਲਦੀਪ ਮਿਸ਼ਰਾ) ਨੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 'ਦਿ ਪਾਇਨੀਅਰ' ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਖਬਾਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਗੈਸ ਏਜੰਸੀ 'ਕਲਪਨਾ ਇੰਡੇਨ ਸਰਵਿਸ' ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ 2005 ਤਹਿਤ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਗੈਸ ਸਿਲੰਡਰਾਂ ਦੀ ਕਥਿਤ ਕਾਲਾਬਾਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਪਰੋਕਤ ਗੈਸ ਏਜੰਸੀ ਵਿੱਚ ਭਾਈਵਾਲ ਹੈ। ਐਨ.ਸੀ.ਆਰ. ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜਦੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਕਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਬੁਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ। ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕਈ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ।

4. 08.05.2012 ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 155 (2) ਤਹਿਤ ਸਬੰਧਤ ਚੀਫ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ("ਸੀ.ਜੇ.ਐਮ.") ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ।

5. ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

> "..... ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੋਬਾਈਲ ਦਾ ਸਪੀਕਰ ਚਾਲੂ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰਬਰ XXXX ਤੋਂ ਸੰਜੇ ਰਾਏ ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰਬਰ XXXX 'ਤੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਰਕੇ ਉਕਤ ਗੈਸ ਏਜੰਸੀ ਵਿੱਚ ਤਾਜ਼ਾ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੋਬਾਈਲ 'ਤੇ ਹੀ ਸੰਜੇ ਰਾਏ ਨੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਗੰਦੀਆਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਇੰਨੀ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਵਾਂਗਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਚਿਹਰਾ ਵੀ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਮੁਹੰਮਦ. ਸਹਿਰਿਫ ਕਾਹਨ ਅਤੇ ਉਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਭੱਟ ਨੇ ਵੀ ਸੰਜੇ ਰਾਏ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਧਮਕੀ ਸੁਣੀ ਸੀ।

ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ - ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪਦਾਰਥਕ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਮੁਹੰਮਦ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸ਼ਰੀਫ ਖਾਨ ਅਤੇ ਉਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਭੱਟ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਲ ਲਈ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਹਨ

6. ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, 21.07.2012 ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 504 ਅਤੇ 506 ਆਈਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਸੰਦਰਭ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲੈਣਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪੱਖ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ।

7. ਸੀਜੇਐਮ ਨੇ 08.11.2012 ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 239 ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 504 ਅਤੇ 506 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਾਂਚ ਨਿਰਪੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ ਇਕਪਾਸੜ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਜੇਐਮ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਡਿਸਚਾਰਜ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ:

"xxx xxx xxx

ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ/ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹਲਫਨਾਮਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਧਮਕੀਆਂ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਬੂਤ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਸਿੱਕ.]

ਰਿਕਾਰਡਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ, ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡਾਂ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਬੂਤ ਹਨ।

ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ ਰਾਏ ਦੁਆਰਾ 20.02.2014 ਨੂੰ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ -239 ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਰਜ਼ੀ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

Xxx xxx xxx"

8. ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੀਜੇਐਮ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਰੀਸਰਫੇਸਿੰਗ ਆਫ ਰੋਡ ਏਜੰਸੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸੈਂਟਰਲ ਬਿਊਰੋ ਆਫ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ 1 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਸਿਰਫ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਪੇਟੈਂਟ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੀਜੇਐਮ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

9. ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ

<u>ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀਆਂ:</u>

10. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸ਼ੱਕੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਖੁਦ ਫੋਨ ਕਾਲ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਪੀਕਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਦੋ ਗਵਾਹ ਗੱਲਬਾਤ ਸੁਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਕਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਬੰਦ ਮਨ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 323, 504 ਅਤੇ 506 ਸਮੇਤ ਸੱਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਦੇ ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਐਡੀਟਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪੱਤਰ

1 (2018) 16 ਐਸਸੀਸੀ 299

'ਦਿ ਪਾਇਨੀਅਰ' ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ

11. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 504 ਅਤੇ 506 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੇਸ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੀਜੇਐਮ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸਨੇ ***ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਆਰ. ਹੀਰੇਮਥ***[2] ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਮੁਕਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਅਤੇ ***ਸ਼੍ਰੀਲੇਖਾ ਸੇਂਟੇਲ਼ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਸੀਬੀਆਈ***[3] ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ 239 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.

<u>ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ :</u>

12. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 397 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਏਸ਼ੀਅਨ ਰੀਸਰਫੇਸਿੰਗ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"... ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰਤਾਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅੰਤਮ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲੇਬਲ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਧਾਰਾ 397 ਜਾਂ 482 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੋਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਧਾਨਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਜਲਦੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਆਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਪੇਟੈਂਟ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

13. ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਰੀਸਰਫੇਸਿੰਗ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਅਸੀਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਤੱਥ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 1988 ("ਪੋਕਾ") ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹਨ। ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

2 (2019) 7 ਐਸਸੀਸੀ 515

3 (2019) 7 ਐਸਸੀਸੀ 82

ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਾਬੰਦੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ***ਏਸ਼ੀਅਨ ਰੀਸਰਫੇਸਿੰਗ (ਸੁਪਰਾ)*** ਦੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਡੀ ਅਪਰਾਧਕ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੈਂਡਿੰਗ ਅਤੇ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ, ***ਮਧੂ ਲਿਮਏ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ' ਰਾਜ*** ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉਦਾਹਰਣ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

> "27. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਵਿਰੋਧੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਵਾਰਤਾਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 397 (2) ਜਾਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ***ਮਧੂ ਲਿਮਏ (ਮਧੂ ਲਿਮਏ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, ਮਧੂ ਲਿਮਯੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤ, (1977) 4 ਐਸਸੀਸੀ 551: 1978 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰਆਈ) 10] ਅਜੇ ਵੀ ਮੈਦਾਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ. ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਰਤਾਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 397 (2), ਜਾਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਪਰ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਇਕ ਅਸਾਧਾਰਣ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।***
>
> (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)
>
> 14. ***ਮਧੂ ਲਿਮਏ (ਸੁਪਰਾ)*** ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ:
>
> "9... ਕਈ ਵਾਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਹਤ ਲਈ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ, ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।
>
> 10. ... *ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਵੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਿਖਾਵਾਂਗੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਵਾਰਤਾਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ, ਕੀ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਅੰਤ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ?* ***ਜਵਾਬ ਹੈ***

---

4 (1977) 4 ਐਸਸੀਸੀ 551

ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਬਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ / ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ. ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਲੇਬਲ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

15. ਮਧੂ ਲਿਮਏ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਵਾਰਤਾਕਾਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅੰਤਿਮ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 397 (2) ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਚੇਤਾਵਨੀ ਵਜੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਸਾਧਾਰਣ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਗੰਭੀਰ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਰ ਕਥਿਤ ਸਮੱਗਰੀ ਕਿਸੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕੇ।

16. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਡਿਸਚਾਰਜ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰਫ ਡਾਕਘਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸ਼ੱਕੀ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਆਧਾਰ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਆਦਿ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। [ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਕੁਮਾਰ ਸਮਾਲ 5]। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਵੇਕ ਹੈ।

17. ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵੱਲ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਥਾਪਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ

18. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ 'ਬਰੀ' ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ

---

[5] (1979) 3 ਐਸਸੀਸੀ 4

ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ 28.11.2018 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

19. ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਰੀਆਂ ਬਕਾਇਆ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਵੀ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਬਿਭੂਤੀ ਭੂਸ਼ਣ ਬੋਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਭੇਜਿਆ|

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

MANJEET SINGH
E. No. P/1882/2007 Advocate
Chamber No. 417 2nd Flour
Civil Courts, Rajpura
Mobile: 98726-56669